

Steluța Dan
(coordonator)

Gabriel Pascu
Carmen-Camelia Rădulescu
Ciprian Șandor

Codruța Elena Preda
Dumitru Rus
Dumitru Voicu

GEOGRAFIE

Ghid de pregătire intensivă
pentru examenul de bacalaureat

Editura NOMINA

Lucrarea este elaborată în conformitate cu programele școlare în vigoare.

Editor: Alexandru Creangă
Tehnoredactare: Carmen Rădulescu

Pentru comenzi prin poștă: 0757.020.442
0348.439.417

Telefon	Zona
0741.488.918	Oltenia (Dolj, Gorj și Mehedinți), Banat și Transilvania (Alba și Hunedoara);
0748.111.247	Crișana și Transilvania (Sălaj, Cluj, Mureș, Harghita și Covasna);
0751.207.922	Oltenia (Vâlcea și Olt), Transilvania (Brașov și Sibiu) și Muntenia (Argeș, Teleorman și Giurgiu);
0757.020.443	Transilvania (jud. Bistrița-Năsăud) și zona Maramureș;
0746.200.413, 0769.221.685	Buzău, Bacău, Neamț, Suceava; Vrancea, Vaslui, Iași, Botoșani;
0744.429.512	Muntenia (Dâmbovița, Prahova, Brăila, Ialomița și Călărași), Dobrogea și jud. Galați;
0755.107.291, 0769.221.680, 0757.020.440	București

Punct de lucru: Loc. Bradu, DN 65B, nr. 31, jud. Argeș
e-mail: comenzi.nomina@gmail.com
www.edituranomina.ro
www.librarianomina.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Geografie : ghid de pregătire intensivă pentru examenul de bacalaureat / Steluța Dan (coord.), Gabriel Pascu, Codruța Preda, - Pitești : Nomina, 2021
ISBN 978-606-535-893-5

I. Dan, Steluța
II. Pascu, Gabriel
III. Preda, Codruța

613

Copyright © Editura Nomina, 2021
Toate drepturile aparțin Editurii Nomina.
Xeroxarea sau folosirea unor părți din volum fără acordul scris al editurii contravine Legii dreptului de autor și reprezintă faptă penală pentru care editura poate cere daune în instanță.

ARGUMENT

Examenul de Bacalaureat reprezintă un moment deosebit de important pentru elevii din clasele terminale, dar și un criteriu esențial pentru admiterea în învățământul superior. În consecință, miza acestui examen devine din ce în ce mai importantă.

Geografia studiată de către elevi în clasa a XII-a, *Europa – România – Uniunea Europeană, Probleme fundamentale*, este prezentă la examenul de bacalaureat prin probe scrise, sub formă de teste, prin rezolvarea cărora candidații trebuie să demonstreze că au dobândit competențele prevăzute de programa școlară.

Lucrarea prezentă își propune să răspundă la principalele cerințe ale examenului de bacalaureat; utilitatea acesteia fiind susținută din mai multe puncte de vedere. În primul rând, lucrarea reprezintă o eficientă metodă de însușire a materiei la Geografia studiată în clasa a XII-a. În al doilea rând, modul în care sunt realizate sintezele și aplicațiile asigură o înțelegere temeinică a conținuturilor, elevii se vor familiariza cu structura subiectelor, cu gradul lor de dificultate și cu cerințele baremelor de notare, iar această familiarizare este un prim pas pentru o învățare de calitate. Pentru a veni în sprijinul elevilor, pentru a răspunde cerințelor lor de instruire, autorii au structurat volumul în cinci părți:

Partea întâi – prezintă Programa pentru Examenul de Bacalaureat, competențele ce urmează a fi evaluate;

Partea a doua – Europa – sinteze și aplicații;

Partea a treia – România – sinteze și aplicații;

Partea a patra – Uniunea Europeană – sinteze și aplicații;

Partea a cincea – modele de subiecte și bareme de corectare.

Volumul prezintă o serie de sinteze, **bine ordonate** în raport cu exigențele programei școlare și care vizează realizarea competențelor și înțelegerea conținuturilor. Aceste sinteze sunt urmate de **aplicații**. Atât sintezele, cât și aplicațiile cuprind **suporturi cartografice** necesare deprinderilor de lucru pentru proba de geografie a examenelor naționale.

Autorii

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA GEOGRAFIE

I. Statutul disciplinei

Geografia are, în cadrul examenului național de bacalaureat 2021, statutul de disciplină opțională, pe care elevul o poate alege în conformitate cu filiera, profilul și specializarea urmate.

Proba de examen este **scrisă** și se desfășoară pe o **durată de 3 ore**.

Programa pentru examen vizează *Geografia pentru clasa a XII-a: Europa – România – Uniunea Europeană*.

CLASA a XII-a Geografie. Europa – România – Uniunea Europeană

II. Competențe de evaluat

1. Utilizarea corectă și coerentă a terminologiei specifice domeniului pentru prezentarea aspectelor definiției ale spațiului european și național
2. Identificarea poziției elementelor de geografie fizică și umană ale Europei și ale României reprezentate pe hărți
3. Explicarea unor succesiuni de fenomene și procese naturale din mediul înconjurător (geografic), la nivelul continentului și al țării noastre
4. Utilizarea reprezentărilor grafice și cartografice, a datelor statistice pentru interpretarea realității geografice a Europei și a unor țări
5. Analiza geografică a componentelor naturale și sociale ale unui teritoriu la nivelul continentului și al țării noastre
6. Prezentarea caracteristicilor de geografie fizică și umană ale unui teritoriu la nivelul continentului și al țării noastre
7. Prezentarea comparativă a elementelor de geografie fizică și umană din Europa și din România
8. Explicarea relațiilor observabile dintre sistemele naturale și umane ale mediului geografic, dintre științe, tehnologie și mediul înconjurător la nivelul continentului și al României prin analizarea unor sisteme și structuri teritoriale și funcționale sau prin utilizarea datelor statistice și a reprezentărilor grafice și cartografice
9. Prelucrarea informației: transformarea (transferul) informației dintr-un limbaj în altul, de exemplu din informații cantitative (date statistice) în reprezentări grafice, din reprezentări grafice în text sau în tabel etc.
10. Realizarea de corelații între informațiile oferite de diverse surse (texte geografice, tabele, reprezentări grafice și cartografice, imagini etc.).
11. Rezolvarea de probleme

III. Conținuturi:

Geografie. Europa – România – Uniunea Europeană

A. EUROPA ȘI ROMÂNIA – ELEMENTE GEOGRAFICE DE BAZĂ

1. Spațiul românesc și spațiul european
2. Elemente fizico-geografice definiții ale Europei și ale României:
 - relieful major (trepte, tipuri și unități majore de relief)
 - clima (factorii genetici, elementele climatice, regionarea climatică)
 - hidrografia – aspecte generale; Dunărea și Marea Neagră
 - învelișul biopedogeografic
 - resursele naturale
3. Elemente de geografie umană ale Europei și ale României
 - harta politică a Europei; România ca stat al Europei
 - populația și caracteristicile ei geodemografice
 - sistemul de orașe al Europei
 - activitățile economice – caracteristici generale
 - sisteme de transport
4. Țările vecine României

NOTĂ: Programă de examen este realizată în conformitate cu prevederile programei școlare în vigoare pentru clasa a XII-a. Variantele de subiecte pentru examenul național de bacalaureat evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor. Variantele de subiecte se elaborează în baza prezentei programe și nu vizează conținutul unui manual anume.

Sursa: www.rocnee.eu

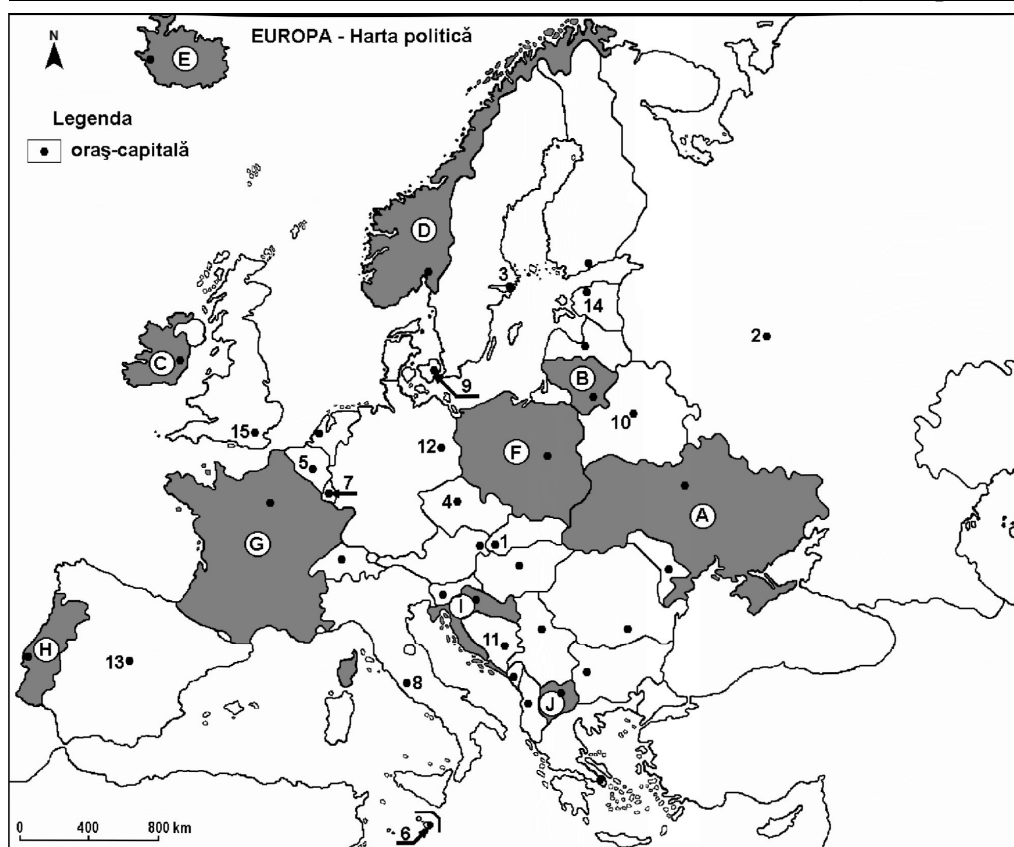
MODEL
Examenul național de bacalaureat 2022.
Proba E. d) – Geografie

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de trei ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Harta de mai sus se referă la subiectul I A–E. Pe hartă sunt marcate state cu litere și oraș-capitală cu numere.

A. Precizați:

1. numele statului marcat, pe hartă, cu litera **B**;
2. numele orașului-capitală marcat, pe hartă, cu numărul **12**.

4 puncte

B. Scrieți, pe foaia de examen, răspunsurile corecte care completează afirmațiile de mai jos:

1. Orașul marcat, pe hartă, cu numărul **5** este capitala statului numit...
2. Statul marcat, pe hartă, cu litera **I** se numește ...
3. Capitala statului marcat, pe hartă, cu litera **C** este orașul numit... **6 puncte**

C. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. Orașul marcat, pe hartă, cu numărul **1** este capitala statului numit:
a. Cehia b. Slovacia c. Slovenia d. Ungaria **2 puncte**
2. Statul Vatican este o enclavă situată în orașul marcat, pe hartă, cu numărul:
a. 3 b. 4 c. 8 d. 11 **2 puncte**
3. Câmpia Nord-Europeană se află pe teritoriul statului marcat, pe hartă, cu litera:
a. C b. F c. H d. J **2 puncte**
4. Cel mai mare oraș european, ca număr de locuitori, este marcat, pe hartă, cu numărul:
a. 2 b. 3 c. 12 d. 13 **2 puncte**
5. Orașul-capitală marcat, pe hartă, cu numărul **10** se numește:
a. Kiev b. Minsk c. Moscova d. Varșovia **2 puncte**

D. Prezentați trei deosebiri între **clima** statului marcat, pe hartă, cu litera **A** și **clima** statului marcat, pe hartă, cu litera **D**.

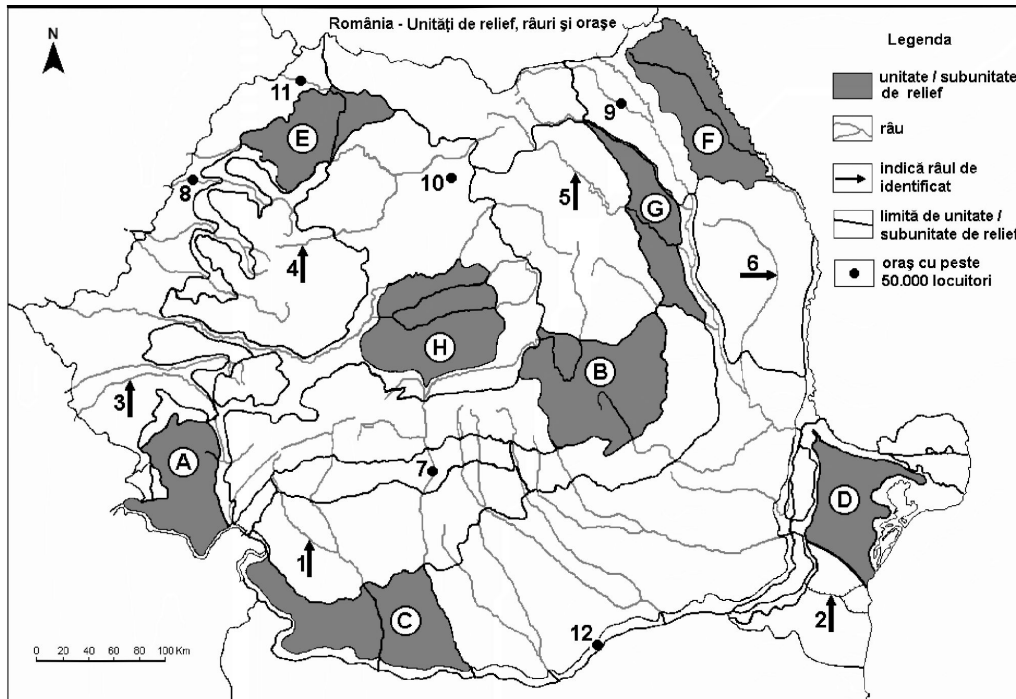
*Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele elemente de **climă**: factori genetici, tip de climă, temperaturi medii anuale/vara/iarna, amplitudine termică, precipitații medii anuale/vara/iarna, vânturi cu frecvență ridicată, alte aspecte climatice.*

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă deosebirile vor fi prezentate comparativ și nu separat.

Nota 3: Nu este necesară precizarea numelor statelor se poate face referire la statele respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă. **6 puncte**

E. Explicați:

1. faptul că în statul marcat, pe hartă, cu litera **E** predomină utilizarea energiei geotermice.
2. existența vegetației de tip maquis în sudul statului marcat, pe hartă, cu litera **G**. **4 puncte**

SUBIECTUL al II-lea**(30 de puncte)**

Harta de mai sus se referă la subiectul II A–E. Pe hartă sunt marcate unități de relief cu litere, râuri cu numere de la 1 la 6 și orașe cu numere de la 7 la 12.

A. Precizați:

1. numele orașului marcat, pe hartă, cu numărul 12;
2. numele râului marcat, pe hartă, cu numărul 5.

4 puncte

B. Scrieți, pe foaia de examen, răspunsurile corecte care completează afirmațiile de mai jos:

1. Canalul Dunăre-Marea Neagră este marcat, pe hartă, cu numărul...
2. Orașul marcat, pe hartă, cu numărul 8 se numește...
3. Este situat în Podișul Sucevei orașul marcat, pe hartă, cu numărul...

6 puncte

C. Scrieți, pe foaia de examen, litera corespunzătoare răspunsului corect pentru fiecare dintre afirmațiile de mai jos:

1. Râul marcat, pe hartă, cu numărul 3 se numește:

a. Bega b. Cerna c. Mureș d. Timiș **2 puncte**

2. Influențe climatice submediteraneene pătrund în unitățile de relief marcate, pe hartă, cu literele:

a. A și C b. B și G c. D și F d. E și H **2 puncte**

3. Soluri din clasa spodosoluri (de tip podzol) se găsesc în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera:

a. B b. C c. D d. F **2 puncte**

4. Orașul marcat, pe hartă, cu numărul 7 se numește:
 a. Pitești b. Râmnicu Vâlcea c. Slatina d. Târgu Jiu **2 puncte**
5. Râul marcat, pe hartă, cu numărul 1:
 a. formează limita între Munții Banatului și Grupa Retezat-Godeanu
 b. izvorăște din Munții Parâng
 c. străbate orașul Petroșani
 d. străbate un bazin carbonifer **2 puncte**

D. Prezentați trei deosebiri între **relieful** unității marcate, pe hartă, cu litera **B** și **relieful** unității marcate, pe hartă, cu litera **H**.

Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele aspecte ale reliefului: mod de formare, categorii/tipuri de roci pe care s-a format relieful, altitudini, gradul de fragmentare, trepte de relief, tipuri genetice de relief, orientarea culmilor și a văilor principale, dispunerea depresiunilor, alte aspecte specifice ale reliefului.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă cele trei deosebiri vor fi prezentate comparativ și nu separat.

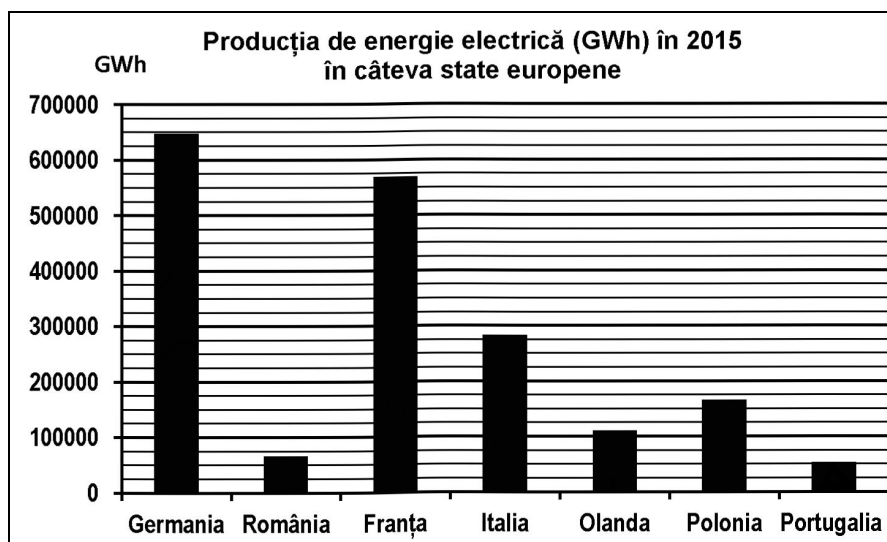
*Nota 3: Nu este necesară precizarea numelor unităților de relief, se poate face referire la unitățile de relief respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă. **6 puncte***

E. 1. Prezentați un element (o premisă) natural(ă) care favorizează cultivarea cerealelor în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **F**.

2. Precizați două resurse de subsol din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **A**. **4 puncte**

SUBIECTUL al III-lea (30 de puncte)

Reprezentarea grafică de mai jos se referă la subiectul **III A-B** și prezintă producția de energie electrică (în GWh) în câteva state europene, în anul 2015.

Sursa: ec.europa.eu/eurostat

A. Precizați:

1. valoarea producției de energie electrică înregistrate în România;
2. valoarea producției de energie electrică înregistrate în Polonia;
3. numele statului care înregistrează cea mai mică producție de energie electrică și valoarea acesteia.

4 puncte

- B. 1.** Calculați diferența dintre producția de energie electrică obținută în statele Germania și Franța.
2. Calculați diferența dintre producția de energie electrică obținută în statele Italia și Olanda.
 3. Precizați numele a două hidrocentrale din România.

6 puncte

C. Pentru Serbia, precizați numele a:

1. trei state vecine;
2. două unități de relief;
3. trei cursuri de apă;
4. două orașe.

10 puncte

D. Tabelul de mai jos prezintă numărul populației urbane și rurale în două județe din România, în anul 2017.

Județul	Total populație	Populație urbană	Populație rurală
Vaslui	384.144 persoane	155.370 persoane	X
Hunedoara	393.154 persoane	X	101.561 persoane

Sursa: INSSE

1. Calculați numărul populației rurale din județul Vaslui.
2. Calculați numărul populației urbane din județul Hunedoara.
3. Precizați o cauză care determină diferența în ceea ce privește numărul populației urbane între cele două județe, deși numărul total al populației este aproximativ egal.

6 puncte

E. Explicați:

1. faptul că în Ungaria, terenurile arabile dețin un procent mare (circa 80%) din totalul suprafețelor agricole utilizate;
2. lipsa viețuitoarelor din Marea Neagră la adâncimi mai mari de 200 m.

4 puncte

Sursa: www.rocnee.eu

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE MODEL

Examenul național de bacalaureat 2022 Proba E. d) Geografie

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. B – Lituania; 2. 12 – Berlin.

Total (1+2) = 4 puncte

B. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. Belgia; 2. Croația; 3. Dublin.

Total (1+2+3) = 6 puncte

C. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. b; 2. c; 3. b; 4. a; 5. b.

Total (1+2+3+4+5) = 10 puncte

D. Se acordă câte 2p pentru fiecare deosebire corect formulată între clima Ucrainei și clima Norvegiei.

Nota 1: Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele elemente de climă: factori genetici, tip de climă, temperaturi medii anuale/vara/iarna, amplitudine termică, precipitații medii anuale/vara/iarna, vânturi cu frecvență ridicată, alte aspecte climatice.

Nota 2: Punctajul complet va fi acordat numai dacă deosebirile vor fi prezentate comparativ și nu separat. Pentru prezentarea separată a celor două state se acordă jumătate din punctaj.

Nota 3: Nu este necesară precizarea numelor statelor, se poate face referire la statele respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă.

Pentru fiecare răspuns parțial corect/incomplet se acordă 1p. De exemplu, în situația în care candidatul precizează, „În statul marcat, pe hartă, cu litera A se înregistrează precipitații mai reduse cantitativ comparativ cu statul marcat, pe hartă, cu litera D, unde precipitațiile sunt mai bogate”, dar nu precizează concret valoarea precipitațiilor, se acordă 1p.

Total 6 puncte

E. 1. Se acordă 2p pentru o explicație corectă. Pentru răspuns parțial corect/incomplet se acordă 1p.

În situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar activitate vulcanică etc., fără să ofere o explicație completă, se acordă 1p.

2. Se acordă 2p pentru o explicație corectă. Pentru răspuns parțial corect/incomplet se acordă 1p.

În situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar defrișări/climă mediteraneană etc., fără să ofere o explicație completă, se acordă 1p. Total 4 puncte

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

A. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. 12 – Giurgiu; 2. 5 – Bistrița.

Total (1+2) = 4 puncte

B. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. 2; 2. Oradea; 3. 9.

Total (1+2+3) = 6 puncte

C. Se acordă câte 2p pentru fiecare răspuns corect:

1. d; 2. a; 3. a; 4. b; 5. d.

Total (1+2+3+4+5) = 10 puncte

D. Se acordă câte 2p pentru fiecare deosebire corect formulată între relieful Carpaților Curburii (Grupa Sudică a Carpaților Orientali) și relieful Podișului Târnavelor.

***Nota 1:** Deosebirile se pot referi la oricare dintre următoarele aspecte ale reliefului: mod de formare, categorii/tipuri de roci, altitudini, gradul de fragmentare, trepte de relief, tipuri genetice de relief, orientarea culmilor și a văilor principale, dispunerea depresiunilor, alte aspecte specifice ale reliefului.*

***Nota 2:** Punctajul complet va fi acordat numai dacă deosebirile vor fi prezentate comparativ și nu separat. Pentru tratarea separată a celor două unități de relief se acordă jumătate din punctaj.*

***Nota 3:** Nu este necesară precizarea numelor unităților de relief. Se poate face referire la unitățile de relief respective cu literele cu care sunt marcate pe hartă.*

Pentru fiecare răspuns parțial corect/incomplet se acordă 1p. *În situația în care candidatul precizează, de exemplu, „Unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera A înregistrează altitudini mai mari comparativ cu unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera H, unde altitudinile sunt mai mici”, dar nu precizează concret valoarea altitudinilor, se acordă 1p. Total 6 puncte*

E.

1. Se acordă 2p pentru un element (o premisă) natural(ă) corect prezentat(ă). Pentru răspuns parțial corect/incomplet se acordă 1p.

În situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar relief/climă/soluri etc., fără însă a prezenta cauza complet, se acordă câte 1p.

2. Se acordă câte 1p pentru fiecare resurse de subsol corect precizată. **Total 4 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. Se acordă 4p astfel:

1. România: se acceptă orice valoare cuprinsă între 60.000 și 72.000 GWh – **1p;**

2. Polonia: se acceptă orice valoare cuprinsă între 160.000 și 170.000 GWh – **1p;**

3. Portugalia – **1p;** se acceptă orice valoare cuprinsă între 48.000 și 52.000 GWh – **1p.**

Total 4 puncte

B.

1. se acceptă orice valoare cuprinsă între 70.000 și 75.000 GWh – **2p**;
2. se acceptă orice valoare cuprinsă între 170.000 și 190.000 GWh – **2p**;
3. două hidrocentrale din România – **2p**.

Total 6 puncte

C. Se acordă câte 1 p pentru fiecare element:

1. 3 state vecine – **3p**;
2. 2 unități de relief – **2p**;
3. 3 cursuri de apă – **3p**;
4. 2 orașe – **2p**;

Total 10 puncte

D.

1. 228.774 persoane – **2p**;
2. 291.593 persoane – **2p**;
3. Se acordă 2p pentru o cauză corect prezentată. Pentru răspuns parțial corect/in-complet se acordă 1 p. *În situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar populație ocupată în agricultură în Vaslui/populație ocupată în minerit în Hunedoara, fără însă a prezenta cauza complet, se acordă câte 1p.*

Total 6 puncte

E.

1. Se acordă 2p pentru o explicație corectă. Pentru răspuns parțial corect se poate acorda punctaj intermediar (1p).
In situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar relief/soluri etc., fără însă a prezenta o explicație completă, se acordă 1p.
2. Se acordă 2p pentru o explicație corectă. Pentru răspuns parțial corect se poate acorda punctaj intermediar (1p).
În situația în care candidatul precizează, de exemplu, doar hidrogen sulfurat/lipsă oxigen etc., fără a prezenta o explicație completă, se acordă 1p.

Total 4 puncte

Sursa: www.rocnee.eu

Cuprins

ARGUMENT	3
PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA GEOGRAFIE.....	5
MODEL – Examenul național de bacalaureat 2022. Proba E. d) – Geografie.....	7
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE. MODEL – Examenul național de bacalaureat 2022 Proba E. d) Geografie.....	12
EUROPA	15
1. Spațiul european.....	15
2. Relieful major.....	16
3. Clima	25
4. Hidrografie	30
5. Zonele biopedoclimatice	32
7. Harta politică	35
8. Populația și caracteristicile ei geodemografice.....	37
9. Sistemul de orașe.....	39
10. Activitățile economice.....	41
11. Mediul înconjurător și peisaje geografice	47
APLICAȚII	49
ROMÂNIA	70
1. Spațiul românesc	70
2. Unitățile majore de relief.....	71
3. Clima	86
4. Hidrografia	90
5. Învelișul biopedogeografic	95
Corelații biopedoclimatice	96
6. Resursele naturale.....	98
7. Populația și caracteristicile ei geodemografice.....	99
8. Sistemul de așezări	101
9. Activitățile economice.....	103
10. Mediul înconjurător și peisajele geografice.....	111
11. Țările vecine româniei.....	112
APLICAȚII	118
UNIUNEA EUROPEANĂ	142
1. Formarea Uniunii Europene și evoluția integrării europene.....	142
2. Caracteristici geografice, politice și economice actuale ale uniunii europene.....	143
3. Studii de caz – principalele state ale uniunii europene.....	144
4. Celelalte state ale Uniunii Europene	151
APLICAȚIE	159
TESTE PROPUSE	162
BAREME DE EVALUARE ȘI DE NOTARE	220